

Amana.

Et religiøst kommunikaft Selskab.

(Efter Prof. Dr. Richard L. Cio i „Gardens Magazine“. Ser efter „Danst Jolleterende“.)
(Sluttet.)

Landsbyerne i Amana ligner almindelig tyffe Bonde-landsbyer, men de er ventligere, end man skal have let ved at se dem i Tyskland. I enhver af disse Landsbyer er der en lang Gade med noget spredte Huse, og fra denne Gade skyder der smaa Gader ud uregelmæssigt til begge Sider. Husene er af Mursten, Graasten eller Træ, men Træhusene er umalede. Med umalede Træhuse forbindes Væfretten gerne Tanken om Fattigdom og ligegyldig Skufethed hos Beboerne og de fleste, der besøger Amana, vil finde disse umalede Huse frastubende eller endog sige.

Kunstneren derimod vil foretrække disse vejrvidte Bøger fremfor de hvidmalede Huse med grønne Vindues- kister, som man nu ofte ser i Landsbyer. Og de vejrvidte Huse er slet ikke frastubende, naar man først en Gang har vænnet sig til at lade være at forbinde denne Farve med Tanken paa Armod og Mangel paa Omstg for det, man har.

Der gøres intet Forsøg paa at forskønne Arkitek- turen, men hvad man lægger an paa, er at bygge entelt, solidt og belømt.

Tunet omkring Husene er typisk i den Maade, hvor- paa Kofkenurter, Trær og Bærbuske staar om hinanden med Blomster ind mellem og hist og her et Anlæg til en liden Græsplæne; men ikke en Tomme Jord er ubenyttet, og alt er pynnet paa befrugtede Maade. Den eneste Vis, hvor- paa Kærligheden til det skønne finder et uforbeholdent Udtryk hos disse entelte Huse, er i deres Blomster. Blomster er der overalt i rigelige Overskud. Sand- synligtvis er der intet Strøg uden for Kalfornien af den samme Stærkelse, som kan opvise en Byenbedel saa mange Blomster som dem, man kan faa at se i Amana.

Alle de gammelbogs Blomster byrtes her: Roser, Geranier, Milliter, Georginer, Kaprifoler o. s. v. Man kan se flere Blomster i Amana end paa hele den lange Strækning mellem Amana og Chicago.

Venskapheden og Godegørenheden hos Amanas Befolk- ning kommer til Synne i mange Retninger. Befødt er deres Kærlighed til Dyrene.

Profesoren Ch. Besægte Landsbyen Homestead sammen med en Universitetsvæn; denne pegede paa en Bogn med to Heste for og sagde: „Den hører ikke her til Kolonien.“ Paa Spørgsmaalet hvorfor, svarede han: „Bognen er for sin og Hestene er for daarlige forde.“

Ofter, Heste og Muldyr har et fandt Paradis i Amana. Hæklehusene i Havenne er et Bevis paa deres Kærlighed til de mindre Dyr.

Landsbyerne og Tiggerne er alt for tilbøjelige til at misbruge deres Godegjertighed. De er gode ameri- tanke Borgere, selv om de er uvidende til at deltage i Krig og lidet tilbøjelige til med større Jved at blande sig i Politiken.

Under Borgerkrigen indtog de med ca. 20,000 Dollars til Barmhertighedsforanstaltninger. De er stolte af de- res Privilegier som Borgere i det fri Amerika og hører f. Eks. med Glæde paa Beretninger om Fremgang for Unionens Stat.

Kvinderne bliver godt behandlet i Amana; men til nogen fæstelig Omgang mellem Kønnene opmuntres der ikke. Den gifte Stand er ikke holdt saa højt i Værdi som den enlige, og dog er det det almindelige, at man gifte sig. De fleste af os er nøble til at ublatte med at gifte os for først at komme i den Forsætning, at vi kan underholde Hustru og Familie; denne Nødvendighed eks- ister ikke i Amana, men Befolkningen vilde dog for hurtig i Forhold til Underholdningsmidlerne, hvis de unge Mennesker kunde gifte sig naar som helst, de ønskede det.

Af denne Grund og troligtvis ogsaa for at forebygge uoverlagte Giftermaal maa Brudgommen være fire og tyve og Bruden tyve Ar gammel, for at et Gifter- maal skal være tilladt, og oven i Købet maa et paantent Giftermaal betynde sig mindst et Ar før Brylluppet.

Rettenes Haandbøger har lidet at gøre i Amana; Forbrydelser forekommer ikke, og Armod er jo i Følge Forholdenes Natur ubeløst.

Kan det være sandsynligt, at dette mærkelige Sam- fund vil kunne holde sig? Kan disse fem Landsbyer med tilfammen ikke fuldt atten hundrede Sjæle tænke at kunne holde sig tilstrækkelig affondret midt i det moderne Jovaa? Egenjer blev forladt i 1853, fordi Buffalos Rædse fandtes at være ubeløst; men nu skyder det store ameri- tanke demokratiste Liv ad tusind Kanaler gennem Amana.

De forenede Staters Postvæsen forbindes disse Landsbyer med hele den øvrige Verden, offentlige Reje- sører ud i det uendelige, og den offentlige Skole i Amana gør sit Arbejde der som andet Steds. Nu vil vel snart ogsaa det offentlige Bibliotek holde sit Indtog i Amana, og det skaaner i sine Virkninger hvoerteng Ungdom eller den middelalderlige eller den gamle.

Amanas Afsondrethed maa nødvendigvis lidt efter lidt give efter for Indflydelsen fra de ameritanske Om- givelser. Bøgene med pragtig skabte unge Mennesker, der er ude for at sege Livets Fornøjelser, ses stadig i Amana; Logene bringer stadig Værfremsende ud til dette mærkelige Samfund; om Søndagen spiser Folk fra Nabolaget Mid- dag i Landsbyernes Hoteller; klare, vidt aabne Barnerjns- ser paa alt dette jagende Liv, og Trangen til Efterligning vil ikke undlade at gøre sig gældende.

Man aner en lofende Lykfe under disse straalende Farver og blomsterpynkede Hatte, medens deres eget Livs fagre Bekvemmeligheder og solbde Fordøle danstellig fuldt ud vil kunne stattes af unge Sind.

Vil det alt opløsende ameritanske Liv tilintetgøre dette frødlige lille Samfund? Det har bestaaet i Amerika i 60 Ar, det kan komme til at bestaa i 60 Ar til, og det kan være fordi med det, før næste 20 Ar er omme.

Men hvem kan andet end beundre disse gudfrugtige tyffe Spindere, Vædere og Vænder, som uden Frygt søger sit lille stræbomme Liv, tjener Gud flittigt i Øverens- stemmelse med deres Syn paa Religionen, søger ham daglig i offentlige Bønner og efter hinanden af hele deres

Formue og gaar — som de mener — tilbage til den første Pinsefestes Tider og ejer at Ting sammen, saa der blandt dem ingen skal være, som lider Kød eller Mangel, men enhver faar efter sit Behov.

Hustruens Krav.

(Norsk; efter „Joltebladet“.)

„Velkommen til dit nye Hjem, Katrine!“ sagde Gaardbrugers Nils Johannesen Næs med et varmt Blik i Øinene, idet han løstede sin Hustru ud af Stokfærren og førte hende ind i den gamle enetages Gaard, som saa længe havde været hans Hjem og nu ogsaa skulde blive hendes.

Katrine saa smilende paa ham, men Smilet svandt lidt, da hun var blevet alene i Dagligstuen og saa sig om der. Hvor lidet hyggelig den saa ud! Gamle, slidte Mø- biler, bare en Stump Garbin for Vinduerne øverst oppe, og en ganske liden Lampe paa Midtbordet, saa Værelset saa som i Halvmarke. Men i Ønen spragede det lystigt, og Katrine strakte sine tolv Hænder ud mod Varmen.

Det var hendes Bryllupsdag idag. De var blit viet inde i Hovebstaenen og som nu fra Fremtonestationen med Hjemmesteds. At det var en god og bra Mand, hun havde faaet, tvivlede Katrine ikke et Øjeblik om, og hun øste hende ham af hele sit Hjerte; men hun havde ogsaa en Auel- som, at deres Opfatning i flere Ting kanste var noksaa forskjellig. De var ikke unge længer nogen af dem, hun var 40 og hun et Par og tredive Ar, og de var begge Karattermennesker med et bestemt Livssyn.

Hun havde i flere Ar haft en Snyforretning, var en praktisk Kvinde og vant til at være selvstændig; nogen Dragelse til Ektestanden som saadan havde hun egentlig ikke haft, men da Kærligheden møbte hende i den skæve Gaardbrugers Stillelse, havde den til hendes egen For- bring i en Fart gjort det af med alle Indvendinger, og den selvstændige Forretningskvinde var for en Tid kun blevet den østende Kvinde.

Katrine var et øberst proberet Menneske med megen Sans for Hygge; at hendes Mand endnu havde liden For- stand paa den Ting, forstod hun nok, men hun tænkte, at hun nok skulde kunne sætte Pris paa et toselig og velstelt Hjem med Tiden.

Dagen efter foretog hun en Inspektionstur rundt hele Huset. Nej, et saa strøbelig udstyret Hus havde hun fjelden set! Flere næsten tomme Værelser, umalede og stignat alle Steder. Havde endda Nils været daarlig stillet i økonomisk Henseende, kunde hun vel fundet sig i det, men hun vidste jo, at han var regnet for en velstaaende Mand — og paa hvad der angik det ubøndige, sporede han jo slet ikke; Hys og Stald var i udmærket Stand, og Hestene rent fruktede af Fedme.

Da Katrine var en forstandig Kvinde, lod hun nogle Dage gaa, før hun kom frem med sine Tanker; men en Dag, da Nils talte om at vilde tage en Tur til Bven, sagde hun ganske rolig:

„Jeg vilde gerne følge med dig, Nils, for her trænges adskillig nyt til Huset, og jeg vilde helst vælge det ud selv.“

„Hvad Slags nyt, Katrine?“ spurgte han lidt usig- lig. „Er det Møbler, du mener? Synes du ikke, vi har nok med Stuen da? En kan jo ikke være i mere end et Værelse om Gangen, ved du.“

Katrine lo lidt. „Jeg er ikke vant til at have bare et Værelse,“ sagde hun. „Og her kommer vel nogen imellem, saa det er hyggeligt at have det lidt pent. Vi vil jo gjerne have Mitionsforeningen her i Eks. Du faar da sisse lidt op nu, du har faaet en Kone i Huset,“ til- søjede hun og lo.

Nils trak lidt paa det: „Ja, hvormeget behøver du da?“

„Ja, det blir ikke saa ganske lidt. Her maa males og tapetferes, og der maa staffles nye Møbler til Spike- stuen og en Sofa og et Bord til Dagligstuen, og — Ja, jeg tanker da, der vil gaa med en 400 Ar. alt i alt.“

„400 Ar! Men Katrine da, du tror vist, at Pen- gene vølser paa Træer!“ Nils saa ligefrem forfarbet ud. „Ma nei, jeg gjør ikke netop det, og hvis du ikke har Pengene til det, skal jeg ikke sige mere om det. Sig mig, har du saamange Penge liden som 400 Ar?“

Nils var en sandbrud Mand, og han svarede straks: „Jabvist har jeg dem, naturligvis. Men jeg kan ikke indse, at det er nøvdenbig. Jeg har levet hele mit Liv her, og jeg synes, her er pent nok, som det er, jeg.“

„Ja, det synes ikke jeg,“ svarede Katrine. „Og jeg ved nok, at du gerne vil gøre noget for min Skyld.“ Hun gik hen til ham og lagde Hodet paa hans Skuldere. „Jeg er stolt af Manden min og vil gerne blive stolt af mit Hus ogsaa. Saa jeg tanker, vi spænder de Pengene jeg, Gaardbrugers Næs, ikke kanst, Nils?“

Nils østede længe paa Hødet, men gav dog efter; han holdt jo saa inderlig af hende, og naar hun var saa opfat paa dette, saa —

Og det var ikke frit for, at han selv var noksaa for- nøjet med Forandringen, da Stuerne var blevet oppub- se og det nye Bøhave loselig ordnet af Katrines flinke Hænder.

Men man maa ikke tro, at Katrine dermed havde overbundet alle Vanstelligheder med Hensyn til Pen- gesager for Fremtiden. Derimod, nu begyndte de først for Alvor og plagede hende ganske utrolig, om hun end aldrig talte til et Menneske om det.

Sagen var den, at Njant Nils var en bra Mand og aldeles ikke en Mand uden Gudsfrugt heller, saa var han paa samme Tid allfor glad i Penge, glad i at lægge dem op og vide, at Formuen øgedes fra Tid til anden. Det var ikke gaaet op for ham endnu, at der kunde ligge nær en Fare for Pengesparligheder; han kaldte det Spar- ømmelighed og vidde talde det mobfatte for Øster.

Hvad skulde hun vel da behøve Penge til? Og des- uden, var der noget, hun trængte, kunde hun jo bare bede ham om det. Han havde lidt gammelbægte Anstuelser om Kvinden og troede, fandt at sige, ikke, at Kvinden duede synberlig til at stille med Penge.

Tiltrøds for, at han holdt af sin Hustru med en Kæ-rlighed, som blev stærkere for hver Dag, lod han hende derfor leve ved sin Side uden at sætte hende det ringeste ind i sine Pengesager og uden at give hende noget som helst, som hun kunde rutte med selv. Katrine var ikke den, som beklagede sig. Hun var et prægtigt Menneske at leve sammen med, i godt, jævnt Humør bestandig og med en sand Kærlig for at plage sin Mand med de smaa, daglige Ubøgheligheder, som jo nok kan forefalde i et Hus. Men som de fleste stort anlagte Mennesker var hun ærefær, og hun ventede paa, at hendes Mand selv skulde komme til at fortaar, hvor uværdig for hende en saadan Tingens Tilstand var.

Men Nils, som aldrig saa sin Hustru i andet end godt Humør, merkede intet, før Vinden en Dag blev ham vob- somt revet bort fra Øinene — omirent et Mars Tid efterat de var blevet gifte.

Han kom ind en Dag og fandt Katrine liggende paa Sofaen i sin fulde Længde med Hodet begravet i Puden. Forskrækket gik han hen og snakkede til hende, men hun hvoerten talte eller rørte sig.

„Men, hvad er det?“ spurgte han igjen. „Er du syg, eller er det mig, som har gjort dig noget? Eller kanste du har faaet høre noget lidt?“

Han saa et aabent Brev ligge paa Bordet. Katrine vendte sig om mod ham med et Blik, som han ikke havde seet hos hende før.

„Jeg kan spore Ja paa det altfammen!“ sagde hun. „Jeg er syg, ikke paa Legemet, men paa Sjælen — og jeg blir ikke bedre, saalænge jeg skal leve som et Jattiglem i dit Hus! I Brevet her ber en kjær Ven af mig, som jeg fjelder meget, om jeg nu kan hjælpe med lidt Penge i en vanskelig Tid — og jeg har ingenting — ikke en Ore! Jeg er ikke Kone i Huset, jeg er din Husbolderke, som faar Kost og Klæder og ingen Løn!“

Nils saa ud, som om han var faldt fra Stjerne.

„Men, Katrine, hvad er det egentlig, du vil? Det, som er mit, er jo dit ogsaa, ved du.“

„Saa? Det har jeg aldrig seet noget til. Ved jeg noget om, hvad du har Araad til? Eller ved jeg, hvor Næg- len er til Pengelåsen? — Hvad jeg vil, spør du? Jo, jeg vil, at du skal sætte mig ind i dine Pengesager — jeg er ikke saa dum, som du tror — og saa vil jeg, at du skal vise mig, hvor Næglen til Pengelåsen er, saa jeg kan tage selv, hvad jeg behøver, — jeg skal strive op hvort Dre — eller om du hellere vil det, saa kan du give mig noget vist om Maaneden, som kan være mit.“

Nils gik langsomt ud af Værelset og kom ind igjen med en Nøgle, som han lagde i hendes Haand.

„Du maa ikke være sint paa mig, Katrine,“ sagde han, „jeg har ikke tænkt over det, før du. Kære dig, du kan gjerne tage alt, jeg har, naar du bare vil være blid igjen.“

Katrine smilte gennem Taarerne og trykkede et Kys paa hans Kind. „Du er min egen smille Mand,“ sagde hun, „og kanste du har noget at tilgive mig ogsaa — jeg skulde have snakkelt til dig om det for længe siden!“

Fra den Tid af blev Katrine ofte taget med paa Raad og ogsaa, naar det gjaldt Gaardens Drift og Økonomi i det hele, og Nils forbausedes ved at finde, hvormeget praktisk Forstand der var hos hende, og til hvilken god Hjælp hun var ham; medens hun ogsaa vidste at bruge sin Indflydelse til mere og mere at faa ham til at løsne paa Pungen til Hjælp for andre og til lidt efter lidt at vinde Bøgt med den Syn, som nu begyndte at staa for ham selv ogsaa som Syn — Begærlighed efter Penge.

Hvorfor ikke lade Drikken være?

Høsten er en virksom Tid for Farmerne her i Landet. Det er ligefrem imponerende at se Farmerne køre deres Produkter til Bven. Her kommer en med et Læs Høvede. To pæne Heste er forspændt, og Vognen er næsten ny. Her er en anden med Kartofler, en tredje med Corn (Majs), og saa kommer en med Overbygning, saa man ikke godt kan se, hvad den indeholder; men kommer man den nær, hører man en Slags „Prrra“ i et for den samme uforstaaeligt Sprog, og man stønner, at det er Svin, som er paa Udreise. Naar Farmeren har tømt Vognen, saa mobilager han Betaling for det, han førte til Bven, og Betalingen kan ofte beløbe sig til en temmelig pæn Penge- sum. Men det er nu begyndt at blive lidt køligt om ikke netop tolt. Bistnok blev man varm — og kanste til hvoert hurtig hjem med den samme Bogn. Men affigebelt — det bæres ham for, som om han enten fræs eller vilde komme til at fruse, og derfor synes han, at en „Druer“ er næsten en Nødvendighed. Og om det ikke netop skulde være nødvendigt i det Ords strenge Forstand, saa har det nu været Stik saadan næsten øveralt. Det er bare een Snaps naturligvis, noget Høvedevin vil han jo ikke være. Han er jo Menighedsmedlem, maaste en af Trustees i Menigheden. Og der inde paa Saloonen er der jo varmt og saa dejligt. Han vil bare indenfor Døren og saa hurtigt ud igjen. Men derinde træffes Raboen, denne, en af de ventligste, som just ikke har haft Ord for at være nogen Dranter. Og som Raboen altid har været god og hjælpsom, saa er han ikke mindre venlig og forekommende nu. — Glad og oprømt er han; thi han har faaet en god Del Penge for, hvad han førte til Bven. Ar. 1, som havde lænt blot at faa sig en enkelt Snaps og saa straks føre hjem, slipper nu for at lade Snapsen; thi hans Rabo- ørdere straks en for ham og en for sig selv. At aflaa dette kan jo ikke godt lade sig gøre; det vilde jo være en Fornærmelse mod Raboen, og selv tænker han jo paa at faa sig en. Men det tager sig jo ikke godt ud at lade Na- boen spændere; han har jo paa saa mange Maader gjort sig fortjent til at blive spændet paa. Derfor maa et

Glas til ordres; man maa jo gøre Gengæld. Og iltu heller vil det tage sig pent ud at ordte blot for Rabo- y man maa for Udseendets Skyld ordte en for sig selv og- saa, og saa —

Hvorfor ikke lade være med at gaa paa Saloonen? Hvorfor ikke lade hjem straks, man var færdig? Og var det i Virkeligheden saa kølt, hvorfor ikke saa hellere gaa ind paa en Restaurant og saa sig en darm Køl Kaffe?

Saloonen er ikke Stedet, hvor Kirkefolk bør gaa ind. Det er en stor Stam for Kirkefolk at besøge disse Steder. Hvorfor ikke begynde at faa Raboerne til at indse, hvor daarligh de handler, naar de gør slikt. Jdet man selv er kommen til det Standpunkt, at man vil sty dette, og ifølge det samme Syn gøre sin Mening gældende ogsaa overfor andre, saa giver dette tilfammen en for uanet Kraft til at holde Drikken tre Strid fra Livet for Frem- tiden.

Der holdes Bryllup. Sønnen eller Datteren skal be- gunde for sig selv. De nærmeste af Naboerne maa ind- bydes. Og nogle af Sønnens eller Datterens bedste Ven- ner maa ogsaa indbydes. Men skal det være Bryllup med Glæde og Gammen, saa maa man da vel have noget stærkt at drikke. At lade dette aldeles ude, det vil jo stride mod gammel god (?) Stik, og de indbudne vil vist ikke synes godt om slikt. Brylluppet er ellers hyggeligt. Gamle Kendinger træffes, og Venner og Veninder mødes. Alt er lyst og let. Men end mere opløst bliver Stemnin- gen, naar Glasene har været rundt. Na, saa let det gaar at snatte, næsten som af sig selv. Ja, slikt maa vel ikke være at holde sig paa Afstand fra. Der tales om Prjfer og Politik, om Landtøb og om Præstens Prædi- tationer, om Samfundsidigifter, om Religionsstolens Nød- vendighed, om Barmhertighedsanstalter o. s. v. Det ene Emne melder sig længe, før man er færdig med det andet.

I dette Lag sidder en ældre Mand, som i lange Tider har været henfalden til Drif. Men nu i den sidste Tid har han opgjørt mellem Gud og sig, at det skal være sluttet. Dette har han dog ikke omstalt for nogen. Nu kommer Glasfæt ogsaa til ham. Skal han nu lade det være og vise det tilbage? — Folk vil blive fornærmet paa ham. Skal han vise saadan Ringebøgt for sin gamle Ven? — Han tager det, og da et andet følger det første i Kølbandet, gaar det lettere at tage imod dette, og om lidt svinder det meste af Betænktiligheden. —

I samme Lag sidder et ganske ungt Menneske. Han blev nylig konfirmeret. Og han mente det alvorligt under Konfirmationen. Det blev ogsaa lagt ham som de andre paa Hjerte af Præsten, at det var godt, med et godt, at afholde sig fra hele Drikkeriet. Men naar nu Glasene kommer rundt, ser han, at alle de andre tager deres Glas. Mon den Præst, som konfirmerede ham, havde villet ta- get noget Glas, om han havde været her, tænker han. Saa vil ikke drikke h e l e Glasfæt. Bare no g e t af det; men da saa det næste kommer, og han tager lidt af det ogsaa, fødes det allerede paa hans Høved. Det gør ikke ont i Hovebet; men man faar saa lyse Tanker, saa flere For- haabninger — og næste Gang han gaar til Bven, vil han t ø b e et Glas. —

Hvorfor ikke lade Drikken være? Den har aldrig gabnet nogen; men den har fordæret Millioner. De, som i Dag ligger i en Dranters Grav, var alle af dem, som ikke havde Drikkelysten, da de tog det for sig i Glas. („For Gammel og Ung“).

Hvad Maanen fortalte.

En Julegave fra —. 88 Sider i fint Omslag kun 20c. Frimærker modtag.

Vilh. Beck: Erindringer fra mit Liv.

3 fint Shirtingsbind \$1.00. Denne Bog burde være af særlig Værdi for os, da Pastor Beck blev den kort før sin Tid.

To Julefortællinger.

Af A. Dollmar. 3 Omslag 10c.

Tre Julefortællinger.

Af A. Dollmar. 3 Omslag 10c.

Kun en Tjenestepige.

En Julefortælling. 3 Omslag 10c.

Kitty.

3 Omslag 10c.

Gode Bøger, som anbefales:

- Miriam Rosenbaum.** En Fortælling fra jødiske Kærlige. 125 Sider, i Omslag, 25 Cents, indbunden 50 Cents.
- Marthren i St. Andrews.** Et Billede fra den skotske Kirke. 93 Sider, i Omslag 20 Cents, indbunden 40 Cents.
- Marthrerne i den lutherste Kirke.** Oversat fra Tyll. 224 smaa Sider, indbunden i Shirtingsbind 40 Cents.
- Ben Gur.** En østerlandsk Fortælling fra Kristi Tid. En af Amerikas bedste Bøger. Af Lewis Wallace paa Dansk med Bihl. Kjeller. Pris, godt indbunden, \$1.25.
- Din Broders Blod.** En Fortælling, som skildrer Kvad i Orienten, længsønde og interessant. Paa Dansk ved H. Madsen. 174 Sider, i Omslag, 40 Cents.
- Herren er mit Skjold.** En Fortælling, som skildrer det kristelige Liv i Rusland. 150 S., i Omsl. 35c, indb. 50c.
- Alle Bøger sendes portofrit. Betalingen bedes indbringe sammen med Betalingen. Frimærker modtages som Betaling.**

Danish Lutheran Publishing House, Blair, Nebraska.